



TÁRSADALMI, MŰSZAKI, BÁNYÁSZATI és KOHÁSZATI HETI SZAKLAP.

SZERKESZTI:

LITSCHAUER LAJOS

kir. főmérnök, a selmeczbányai m. kir. bányaiskola  
ügyvezető szaktanára.

Megjelenik: M: 10 n vasárnap.

Előfizetési ára: Egy évre 12 korona.

## A végrehajtási novella.

Irta: Dr. Fehér Manó.

A végrehajtási törvényünket módosító novella a közel jövőben a király által szentesített és a hivatalos lap által kihirdettetni fog.

Alig van olyan foglalkozás vagy hivatás az országban, melynek köreit ez a novella érdekeikben nem érintené.

Magától értetődik tehát, hogy ez az új törvény a bányászat és kohászat műszaki személyzetét s így a bányász- és kohász-altiszteinket is kell, hogy érdekelje, nemcsak általában véve, hanem különösen azért, mert az új mentességek között egy, az altisztek részére megállapított mentesség is fordul elő.

Kívánatos tehát, hogy bányász- és kohász-altiszteink is ismerkedjenek meg ezen új törvény rendelkezéseivel, s éppen azért alkalom- és időszerűnek tartom, a végrehajtási novelláról irt újabb dolgozatom közzétételével az új végrehajtási eljárást jelen bányászati szaklap hasábjain is ismertetni.

A magyar igazságszolgáltatásra nézve az 1881-iki év nevezetes

fordulópontot képezett azért, mert akkor léptették életbe egymásután a csődtörvényt, a kisajátításról szóló törvényt, valamint a polgári törvénykezési rendtartásról és a végrehajtási eljárásról szóló törvényeket is.

Mindezen törvényalkotásaink hosszas, szorgos és alapos tanulmányozáson alapulván, megfeleltek az akkori jogfejlődés követelményeinek és megfelelni látszottak hazánk közgazdasági viszonyainak is, minélfogva ugynevezett jó törvényeknek ígérkeztek.

De már egy pár év elmultával kimutatta az emberi alkotások nagy kritikusa — a gyakorlati élet, hogy mindezen fontos új törvényeink sok tekintetben hibásak és fogyatékosak s ennélfogva több irányban módosítás vagy kiegészítésre szorulnak.

Csődtörvényünkéről például tudjuk, hogy az a modern jogfejlődés követelményeinek annyiban tökéletesen megfelelt, amennyiben a csődvagyon önálló kezelését és értékesítését teljesen a csődhitelezők jogkörébe utalta. Ennek daczára azonban ez a törvény a gyakorlati életben be nem vált s az intéző körökben mindenki már régen tisztában van az iránt, hogy csődtörvényünk radikális módosítására égető szükségünk van.

A kisajátításról szóló törvényünk is a gyakorlatban több tekintetben hiányosnak bizonyult s azért előbb-utóbb reformálandó lesz.

Nem nevezhető szerencsés alkotásnak a polgári törvénykezési rendtartás módosításáról szóló novella sem!

Igaz ugyan, hogy az 1868. évben alkotott polgári perrendtartásunk akkor már elavulttá vált és az időközben előrehaladt modern jogfejlődés követelményeinek megfelelő reformra szorult; ámde a gyakorlati élet igazat adott azoknak, akik akkor a peres eljárásnak az egész vonalon való gyökeres reformját sürgették.

Annyi bizonyos, hogy ezen novella által a szóbeli peres eljárás életbeléptetése évtizedekre el lett odázva.

Mert daczára annak, hogy az intéző körökben már akkor is el volt döntve, hogy polgári eljárásunk a szóbeliség, közvetlenség és nyilvánosság alapján fog reformáltatni, ezen reformalkotásunkkal máig sem készültünk el és igazságügyi kormányunk kénytelenítve volt azután is hasonló novellákkal fél munkákat végezni.

Igy létesült 1893. évben a sommás eljárásról szóló törvény s így válhatott szükségessé még a múlt évben is, hogy a polgári törvénykezési rendtartás és a sommás eljárás egy speciális jogszolgáltatási érdek szempontjából, tehát quási incidencialiter egy kis novella segítségével módosítottassék.

Igy történt tehát, hogy igazságügyi kormányunk az új magyar polgári perrendtartás tervezetével csak 1902. évben készült el, a mely azonban mai napig sem volt törvényerőre emelhető.

Ami mármost *végrehajtási törvényünket* illeti, úgy minden habozás nélkül el kell ismernünk, hogy az egy nagy gonddal és nagy alapos-sággal kidolgozott törvényalkotást képez s ennyiben egészben véve *jó törvénynek* is mondható.

Minden alapossága mellett is azonban ez a törvény a gyakorlatban még sem vált be egészen, sőt több tekintetben alapos kifogás alá esik leginkább azért, mert az eljárás egészben véve *terhes és költséges*, és mert sok rendelkezése a praxisban *felesleges és czélszerűtlennek*, vagy pedig az érdekelt felekre és leginkább a végrehajtást szenvedettre nézve *túlszigorúnak sőt kimélettlennek* is bizonyult.

(Folytatjuk.)

□ □

## A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez.

Irta: **Vörös József.**

(Folytatás a 344. oldalhoz.)

Az elméleti oktatás órájában előadott tanításokból e tanulók még ugyanazon órában kikérdezendők az előadó tanító által a czélből, hogy a tanító a tanított tárgy miként történt felfogásáról és megértéséről azonnal meggyőződést szerezhessen; ezen kívül pedig annyiszor, a mennyiszor az intézet vezetője szükségesnek tartja, de hetenkint legalább is egyszer az addig tanítottakból vizsgálati kikérdezés tartandó, hogy a tanuló ismereteinek mikénti fejlődéséről és gyarapodásáról kellő meggyőződés szerezhető legyen.

15. §. A második évfolyamban tanuló növendékekkel a tanítás szintén az „Erdőőr“ című könyv alapján és úgy az elméleti, mint a gyakorlati oktatást illetőleg hasonló ismétlő eljárással történik, mint az első évben, azon különbséggel, hogy annak tartalma október hó 1-től kezdve február hó végéig naponkinti egy óra szobaoktatásra beosztva adandó elő, s hogy a második évfolyamban tanuló növendékektől minden tantárgyat és a gyakorlati foglalkozást, illetve az erdőöri szolgálat munkakörének minden ágát vagy kérdését illetőleg az önállóbb egyéni felfogás és alkalmazás az a mértéke kereendő és követelendő az iskola vezetője által, mely szükséges arra, hogy a tanuló az erdőöri szolgálat körében reábizandó teendőket kellő sikerrel végezhesse. Ehhez képest tehát a megfelelő mértékben szükséges elméleti oktatás mellett az intézet vezetője személyes felelősségének terhe alatt köteles gondoskodni arról, hogy a második évfolyamban levő minden növendék, az első félévi tanulási idő alatt is mindennemű oly munkát, mely az erdőőr teendője körében előfordulhat, egyedül vagy többi tanulótársaitól különválva többször is végezzen, továbbá, hogy a második évfolyam második félévében a

növendékek a mindennapi egy órai szobaoktatás alatt az „Erdőőr“ című könyv egész tartalmának egyes részeiből felváltva vizsgálati oktatás útján kikérdeztessenek.

16. §. A tanulók kötelesek télen reggeli 5 órakor és nyáron reggeli 4 órakor felkelni, a lefekvés ideje télen és nyáron este 8 $\frac{1}{2}$  óra. A tanulás, írás, rajzolás és gyakorlati foglalkozás idejét és sorrendjét, valamint az étkezés óráit az intézet vezetője határozza meg. Minden tanuló az intézet részéről élelmeztetvén naponként kap legalább 850 — nyolcszázötven — gramm jó minőségű kenyeret; reggelire a vasárnapot és szerdát kivéve, felváltva vagy 50 — ötven — gramm kenyérhez való szalonnát vagy rántott levest; ebédre naponként levest és főzeléket 25 — huszonöt — dekagramm marhahússal, mely az időszakhoz képest 30 — harmincz — dekagramm birka vagy sertéshússal váltatik fel (péntek napon a főzelék helyett téstás étel adatik); vacsorára naponként az ebédre maradt főzeléket hús nélkül, vagy 3—4 tizedliter tejet; végül vasárnapokon, a karácsonyi husvéti és pünkösdi ünnepek első napján, szent István király napján és ő Felsege a király születésnapján 3 — három — tizedliter asztali bort. Ételnemüeket vagy szeszes italokat a tanulóknak az intézetbe hozni vagy küldeni nem szabad. A tanulók a szakiskola telkéről a legrövidebb időre is csak az intézet vezetőjétől előre kért engedély alapján távozhatnak s szeszes italok eladására szolgáló helyiségeket látogatniok kizártság terhe alatt tilos. A dohányzás a tanuló- és hálószobákban tilos s csak az intézet vezetője részéről megjelölt helyen szabad.

17. §. Az erdőéri szakiskola tanulói az iskolában töltött idő alatt az intézet részéről ruháztatnak s azt a szolgálati ruhát viselik, fegyverzet és jelvény nélkül, mely a kincstári erdőőrök részére van megállapítva.

18. §. Az erdőéri szakiskola két évi tanfolyamát kielégítően elvégzett tanulók az iskolában tanúsított előmenetelükről, szorgalmukról és magaviseletükről hivatalos bizonyítványt kapnak, melynek alapján, ha legalább háromnegyed évet ( $\frac{3}{4}$  évet) erdei gyakorlati szolgálatban töltöttek, az erdőéri szakvizsga letételéhez bocsáthatók; törvényes minősítéssel bíró erdőőrök azonban csak akkor lehetnek, ha az 1879. évi XXXI. törvénycikk 37. §-ának megfelelően életük 24-ik évét betöltötték. Budapesten, 1895. évi december hó 1-én. A földművelésügyi m. kir. miniszterium.

\*

Szerény nézetem szerint, mindenki, a ki, az itt leközölt rendszabályokat gondosan és figyelmesen elolvassa s az elolvasott rendszabályok tartalmát a bányásziskolák rendszabályzataival összehason-

litja, okvetetlenül arra a meggyőződésre kell, hogy jusson, miszerint az internátusi nevelés az erdőöri szakiskoláknál okadatolt, mert ott az elméleti tanítás, az oktatás és kiképzés elenyésző kis részét képezi, a gyakorlati munkateljesítés pedig akként van szervezve, hogy az intézet közvetlen környezetében és könnyen ellenőrizhető módon történhet meg.

A bányamivelés és kohászat körzetébe tartozó gyakorlati munkateljesítés egészen más természetű s a felügyelő altiszti intézmény behozatala egészen más nézőpontok szerint ítélendő meg.

Várjuk be a teljes kibontakozást; várjuk meg miként alakulnak a szervezés tervezetei s különösen bizzuk rá azokra a bányásziskolák tervbe vett egységes szervezésének kidolgozását, kik hosszú tanári pályájuk folytán szerzett pedagógiai tudásuk és a műszaki gyakorlattal való folytonos kapcsolatuk révén az elméleti tanítás követeléseit a gyakorlati munkateljesítés különleges viszonyaival összehangzásba hozni tudják.

Midőn még végezetül megjegyzem, hogy kissé hosszúra nyult fejtegetéseim alkalmával tisztán az ügy iránti lelkesedés és soha és semmi irányban a személyes támadás célzata vezérelt, tisztelettel arra kérem a szerkesztőséget, hogy a bányásziskolák szervezésének mindinkább égetővé váló kérdését állandóan napirenden tartva, a kibontakozás és megvalósulás útjára terelje.

(Vége.)



## A Drägerlámpa.

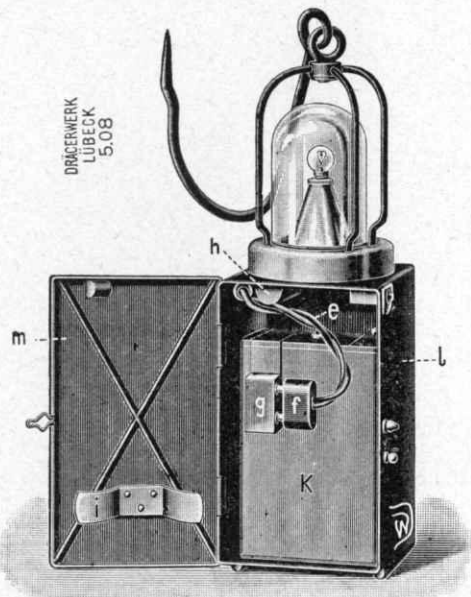
### *Uj elektromos biztonsági bányalámpa.*

(5. szövegrajzzal)

(Folytatás a 347. oldalhoz.)

Hogy az akkumulátor a lezárt szekrényben ne mozoghaasson, a szekrény ajtajára (*i*) lemezrúgó van erősítve. A lámpa ajtaját a (*d*) csavaros retesszel (l. az 1. számú rajzot) lehet elzárni; a zárás biztosítására esetleg még a (*c*) plombát is lehet alkalmazni. Ha a lámpát megtöltött állapotban kívánjuk félretenni, szekrényének ajtaját csak a (*b*) csapóval kell elzárni, hogy az akkumulátornak a zseb-voltmeterrel való revízióját könnyen lehessen foganatosítani. A kis izzólámpának be- és ki-csatolására a lámpa hátulso falába illesztett

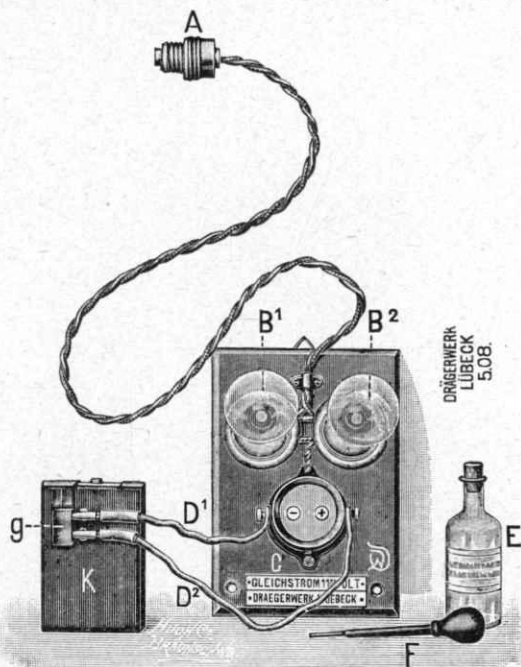
(a) kapcsoló kilincs szolgál. Az akkumulátorok töltésére szolgáló egyszerű és olcsó töltőkészüléket az 5. sz. rajzban van alkalmunk bemutatni. Alkotórészei:



4. sz. rajz. Az új Dräger-lámpa, beállított akkumulátorral.

lattól e mellett nem kell tartani, mert a lámpa ellentállásai be vannak kapcsolva. A C készüléken azonnal feltűnik a + (Plusz) és a - (Minusz) jel. A Plusz, vagy jobb-, vagy bal-oldalt tűnik fel, a szerint, a mint a véletlen az áramot irányítja. Erre a Plusz-vezetődrótot az akkumulátor Pluszpólusával, a Minusz-vezetődrótot pedig az akkumulátor Minuszpólusával kötjük össze. A töltés 8—10 órányi időt vesz igénybe. A töltés be-

mutatni. Alkotórészei: az A csatlakozó, Edison csavarmenetes, kontaktus, a mely a legtöbb lámpaszerezéshez illik; a két B B ellenállást jelző lámpás; a C áram-irányt mutató és a  $D_1$  és  $D_2$  összekötő drótok. Kiegészítésül, higitott kénsav (palaczkban) és az utántöltést megkönnyítő pipetta szolgál. Ha valamely akkumulátort tölteni kell, először a  $D_1$  és  $D_2$  fémes végeket kapcsoljuk össze egymással; rövid zár-



5. sz. rajz. Töltőkészülék a Dräger-lámpa-akkumulátorok számára.

fejezése, az akkumulátor belsejében és az átlátszó czeluloid token keresztül megfigyelhető, erősebb pezsgés útján jelentkezik. (Beszerzési forrás: Drägerwerk. Lübeck. Ár: 45 Mark.) (Vége.)



## A fának jelentősége és hasznosítása a bányamívelés körzetében.

(K. K e g e l okl. bányamérnöknek, Középnémetország erdőbirtokosai egyesületének márczius 7-én ülésezett kongresszusán tartott előadása. A „Bergbau“ 1908. é. 17. s. köv. számaiból. A szerkesztőség engedélyével. Minden jog fentartva.)

(Folytatás a 304. oldalhoz.)

e.) Hasselmann eljárása. A fákat nyomás és magasabb hőmérséklet alatt, rezet tartalmazó vasvitriol, kénsavas agyagföld és kainit keverékében forralják. Ezek az anyagok nem rakódnak le a faanyag likacsában, hanem oly kémiai vegyületet alkotnak vele, a mely vízben nem oldható fel. A Hasselmann-féle imprégnáló módszer a fát még tüzetállóvá is teszi.

f.) Wolman, Idaweicheben, a Hasselmann-féle eljárást javítólag módosította az által, hogy a szabad kénsav telítés közben való képződését megakadályozta. Konzerváló anyagként faecetsavas vasoksizidul képződik. A módszer a fát szintén tűzbiztossá teszi.

g.) Buchner eljárása mellett a fa anyaga megkeményedik, a menyiben arra alkalmas kromokszidoldatokkal kémiailag kötésbe lép.

Azon egyéb anyagok sorából, a melyeket bányafának átítatására még használni szokás, megemlítést érdemelnek még: konyhasó, különféle fődősó, vitriolos bányavizek, klórbárium, kénbárium, boraksz, vízűveg, stb.

Nem minden imprégnáló szert lehet bármely esetben alkalmazni; némelyek használása eseteként igen károsan hatna a vele kezelt faanyagra. A sók a fát meghasogatják, mihelyt likacsában kristályok alakjában kiválhatnak. Nedves heyeiken a sókat a víz, a fa rostszálai közül ismét kilúgozza. A kátrány és a belőle termelt fátvédő szerek a bánya levegőjét megrontják; szaguk folytán bányatüzek ideje korán való felismerhetését megnehezítik és tűzveszélyesek.

A sóval való imprégnálást a bányákban mindenütt ott lehet előnyben részesíteni, — mondja tovább Kegel bányamérnök, a hol víz nem folyik az ácsolaton végig s így kilúgozásától nem kell tartani; míg oly esetekben, melyekben az imprégnáló sóanyag kilúgozásának eshetősége fenyeget a kátrányolajjal való telítésnek, illetőleg a só- és a kátrányolajjal való imprégnálás kombinációjának lehet és kell előnyt adni. Nem lehet ugyan még teljes bizonyossággal állítani, de valószínűnek látszik, hogy csepegő vizek esetén is a sókkal imprégnálás a jobb módszer

különösen akkor, ha a valamely sóoldattal telített ácsolatfát, kiszáradása után és a bányába való beépítése előtt, a víznek a faanyag belsejébe való behatolhatásának megakadályozása végett kátrányolajjal be-mázolják.

Az imprégnálás költségei 2·50—15 M. között ingadoznak köbméterenként, mi mellett természetesen a telítõmódszer, a telítésre használt anyagok ára és a munkabérek, a mértéket adó, határozó tényezõk.

Igen nagy fontossággal bíró dolog végre még annak a kérdésnek az eldöntése, mely esetben lehet nem impregnált lombos fát, magasabbra értékelni, mint helyesen telített tülevelû ácsolatfaanyagot. Korhadás ellen igen nagy ellentálló képességgel bír a lombbal vágott s használat előtt kiszáritott tölgy- és bükkfa.

A nem imprégnált tölgyfának és a helyesen telített tülevelû fának, ha a bányába be vannak építve, körülbelül egy és ugyanaz a használati életideje. A barnaszénbányászat körzetében a sóanyaggal imprégnált fenyõfaoszlopok, a tölgyfa ácsolatanyagot messzire meghaladják a tartóság tekintetébõl s itt tehát okvetetlenül azokat fogjuk választani, ha nem egyébért, de a beszerzés olcsósága miatt is. A lombosan vágott és ily állapotban száritott tölgy- és bükk-fáról sokan azt tartják, hogy a korhadásnak még sokkal jobban ellentáll, mint a télen vágott faanyag; ez azonban éppen úgy kísérleti úton való bizonyításra vár, mint azok véleménye, kik az imprégnált tülevelû faácsolat anyagot drágábbnak mondják, mint a nyáron vágott és lombosan száritott tölgybõl vagy bükkbõl szerelt bányaácsolatot.

(Vége.)



## Bányamívelés.

**Robbantó munka közben történõ balesetek** nagy részt a munkások könnyelmû viselkedésének következtetése. Igen sok esetben az oka a szerencsétlenségnek, hogy a munkás igen hamar visszatér a robbantás helyére. Sokszor azt gondolja a munkás, hogy a közelben elsülõ lövés, az õ fúrásából származik. Több lövés egymás után való elsülése esetén gyakran a robbanások számát téveszti el. Visszatér a munkahelyre, ahol azután saját vigyázatlanságának, gondat-

lanságának és felületességének az áldozata. Az is megtörténik néha, hogy a munkás túlbuzgóságának lesz az áldozata, a mennyiben a lövés eldördülése után rögtön a pászta elé siet, hogy munkájának eredményességéről meggyőződést szerezzen, ott azonban a füstgázok által okozott sötétségben a közet hullása közben megsérül. Ilyen esetek ellen csak szigorú fegyelem és gondos oktatás útján lehet a munkásokat megvédelmezni és azon szigorúan kezelt óvórendszabály útján, hogy a munkahelynek a lövés után való megközelítését, bizonyos, határozottan, 5—10 percczel megszabott időközön belül, a legerélyesebben megtiltjuk nekik.

Másrészt azonban a robbantó töltés elsülésének elmaradása vagy késése is igen sok esetben okozott már baleseteket és szerencsétlenségeket. Az elkésett robbanást a töltés részleges kifúvása, vagy a gyújtószerek elégtelensége okozhatja. Ilyen késedelmes robbantó lövések ellen nehéz a védekezés és még nehezebb a védőrendszabályoknak ilyen esetekre való megadása. A munkás személyzet biztonságának fokozása érdekében itt a várakozás-idő szigorú betartása az egyedül elfogadható eljárás.

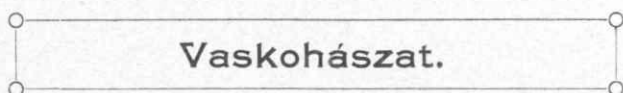
Lövépor és nyitott méces használása esetében, a véletlenül fellobbant töltények is okoztak már bajt.

Fekete lövőpornak és dinamitnak túlságosan erős ledöngölése vagy a fojtásnak erőszakos beszorítása által, időelőtt való robbanások származnak különösen akkor, ha ezek a munkák fémből készült döngölőkkel történnek. Igen elterjedt, de azért egészen téves felfogás az, hogy fából való, vagy rézkupakkal ellátott töltővesszők használása esetén minden veszedelem ki van zárva. Már a tölténynek, a fúrólyuk érdes és kemény oldalain való erősebb súrlódása is oka lehet a robbantó anyag idő előtti való felrobbanásának. Akként is keletkeztek már balesetek, hogy több elsült töltés között, egy el nem sült töltés maradt, melyet egyszerűen nem vettek észre s mely így a leszakított közetbe került. El nem sült töltések, melyek a szálban maradt közetbe rekedtek, megfúrások útján, a tördelékbe került ilyen meddő lövések pedig takarítás közben válhatnak veszedelmesekké.

Fokozódik a veszedelem, ha nitroglicerint tartalmazó robbantószerek fagyott állapotban kerülnek felhasználás alá. Ezért történik meg az, hogy a robbantó szerek töltése és elfojtása, a különben is tilos kifúrás és a csákánynyal való takarítás munkálatai közben amúgy is elég gyakori balesetek, a téli hónapok alatt feltűnő módon gyakoriak. (Der Bergbau. 1908. 30. sz.)

**A levegőnek regenerálása mentő- és lélegező készülékekben.** A mentő- és lélegező készülékekben, a mentőmunkások által kilehelt

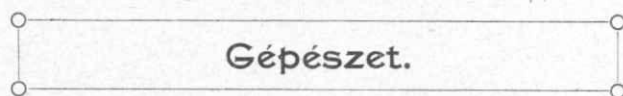
fáradt levegőt, alkalipatronok szabadítják meg szénsavban való tartalmától úgy, hogy a felhasznált oxzigennek pótlása után, a körforgás útjába visszatér. A szénsavnak eltávolítása ezidőszerint vagy egyedül marókálival, vagy marókáli és marónátron keverékével történik. E mellett egyrészt hőfejlődés, másrészt a regenerálószerek szétfolyása következik, mely utóbbi körülmény a vizgőznek egyidejűleg való abszorbeálásával okolható meg. A Westfália „Armaturen und Maschinenfabrik“ cég Gelsenkirchenben ezen a bajon az által kíván segíteni, hogy regeneráló szerül, marókáliák és vízben szegény barithidrátnak keverékét vesz használatba. (Zft. f. Dampfkessel und Maschinenbetrieb. 1908. 28. sz. — Braunkohle. 1908. 18. sz.)



## Vaskohászat.

**Buktatható kupolókemencze.** A Messrs. George Green and Co. Keighley cég ujszerű oly buktatható kupoló kemenczét szerkesztett, a mely különösen finomabb öntőárak készítésére, öntvények átömlesztésére, vagy nagy öntődarabok feltöltésére van rendelve. A fűvőszület a kemencze két üreges, fűvókasok módjára kiképezett, csapon át kapja, melyek görbült csőtoldattal vannak a kompresszorról kapcsolatba hozva. Salak a csövekbe nem juthat. A szélmenynyiséget, az olvasztás kívánt időtartama szerint lehet szabályozni. Az olvasztó feneke, csuklókon mozog és felnyitható. Hogy az olvasztó terméke kiönthető legyen, a kemencze alsó és felső karimáján egy-egy öntő orrmánnyal van felszerelve. Utóbbi, a kemencze buktatása mellett akkor veszik használatba, ha az alsó a vasnak megmerevedése következtében, vagy salakkal bedugult. Ilyenkor a felül megerősített aczéllemez a koksznak kihullását megakadályozza. A bélézés könnyen kiváltható. Tüzelő anyag gyanánt közönséges kokszot lehet használni. (Kedcsdy. The Engineer. 1905. Köt. 2733. sz. — Der Ingenieur. 1908. 19. sz.)

**Megadott szabadalmak** 42637. 1 sz. Sack Hugó gyártulajdonos Rathban. Egytetemes hengermű egyenletes vastagságú karimákkal bíró I. tartók hengertésére. Pótszabadalom a 40278. sz. szabadalomhoz. XII/e. oszt. 1907. okt. 18-án. (Bp. Közl. 1908. 176. sz.)



## Gépészet.

**Megadott szabadalmak.** 42575. 1. sz. Lagosse Etienne mérnök Poissyban. Berendezés a csöves kazának fűtőhatásának fokozására. Ve/I. oszt. 1907. okt. 14.

(Bp. Kzl. 1908. 169. sz.) — 42588. l. sz. Brázda Tivadar cs. kir. államvasúti felügyelő Bécsben, Fényes Miklós vállalkozó és Palmer Artur okl. gépészmérnök Budapesten. Kazántápláló berendezés. V[e]l. oszt. 1907. jun. 11. — 42593. l. sz. Marot Emilie gépszerkesztő Niortban. Turbinaventilátor X[a. oszt. 1907. decz. 10. (Bp. Kzl. 1908. 170. sz.) — 42647. l. sz. Ress Edmund Scott Gusztáv igazgató Wolverhamptonban. Ujitások centrifugálszivattyúkon és turbinákon. XXI[c. oszt. 1907. nov. 22. (Bp. Kzl. 1908. 176. sz.)

## Tekhnologia.

**Aczéldrót edzése.** Aczéldrótnak edzése csak úgy sikerülhet, ha azt egészen egyenletes felhevítése után, gyorsan lehűteni lehet. Egyenletes hevítése céljából az aczéldrótot 720—820 C. fok hőmérséklettel bíró ólomfürdőbe kell helyezni. Azért, hogy a rákövetkező és vagy víz vagy olajfürdőben végezendő lehűtése közben, felületének okszidációja kikerültessék vagy megakadályoztassák az, hogy fölületéhez tapadó víz- és olaj-cseppek egyenletes edzését hátráltassák, az aczéldrótot az ólomfürdőbe való belemártása előtt, agyag vagy iszapolt kréta finom rétegével kell bevonni. Üvegkeménységig való edzés követelése esetében a lehűtés vízfürdőben, rúgósan kemény edzésnél olajfürdőben történik. Edzés után való lágyítás kedvéért, a vízben hűtött aczéldrótot megfelelően felhevített homokon, olajjal hűtött aczéldrótot pedig kellő gyorsasággal, láng fölött kell áthúzni. Nagyobb mennyiségű aczéldrót edzése esetén a következő eljárás ajánlható: Az edzés alá kerülő aczéldrótot görgönyére csavarjuk rá. (A drótnak egyik végét görgényesoron vezetjük végig, másik végét vagy egyenesen levezetjük vagy valamely nagyobb görgönye dobjához kötjük. Az utóbbi görgönyének forgatása következtében a drót az első görgönyéről le és az új görgönyére rá csavarodik. Egyenesen vezetett drótot, valamely sín mentében húzzuk végig. Az eredmény mind a két esetben egy és ugyanaz. — Kellő feszülés elérése végett a lecsavarodó görgönyét megfelelően fékezni kell. A drót útjában először is iszapoló krétával vagy agyaggal töltött fürdőn megy keresztül, a honnan szárítóba kerül. A szárítóba kikerült aczéldrót erre a 720—820 fok C.-ra felhevített ólomfürdőbe és innen közvetlenül az olaj vagy vízfürdőbe jut. A víz- és olajfürdők tolyadéktömegét, kavarási szerkezet segítségével állandó mozgásban kell tartani. A hűtés és edzés bevégzése után kefék között fut végig a drót, hogy teljesen tiszta fémes felülettel kerüljön bele a lágyító homokágyzatba, illetőleg az apró lágyító lángok fölé. Az egyes fürdők hőmérsékletét és egymás között való távolságát az aczéldrót mozgássebessége szerint kell szabályozni. (Techn. Ztbl, 1908. 30. sz.)

## Közgazdaság.

**A Harkort-féle bányaművek,** (Harkortsche Bergwerke und chemische Fabriken zu Schwelm und Harkorten A. G. zu Gotha) erdélyi aranyércbányaműveinek 1908. évi június havi termelése 168·150 *kg.* volt (1908. év május hóban 161·244 *kg.* és 1907. évi június hónapban 141·550 *kg.*) Az 1907/1908. évek együttes aranytermelése 1824·58 *kg.*-al az 1906/1907. év aranytermelése 1713·670 *kg.*-al volt kimutatva. (Ung. Mont. Indt. Ztg. 1908. 14. sz.)



**Lakásváltozások.** **Karvas Rezső** bányamérnök lakását Besztercebányáról, Salgótarjánba helyezte át — **Gröbel Emil** k. tisztjelölt Selmeczbánya-Györgytáróról, Opálbányára költözött át. — **Schubert József Károly** k. bányaaalliszt Nyitra-Gyimesről, Hodrusbányára visszaérkezett.

**Bányászati és Kohászati történeti múzeum a vajdahunyadi várban.** Lapunk legközelebbi számai egyikében adjuk közre a vajdahunyadi várban létesítendő „Bányászati és Kohászati történeti múzeum“ előkészítő bizottságának felhívását, mely e múzeum fentartására országos egyesületet szervez. E kifejtett két tudományág, mely a bányászat és kohászat történetének megszámlálhatatlan maradványával, műkincsével s emlékeivel annyira el van látva, mind-ezideig nem rendelkezik oly múzeummal, hol e tudományágak fejlődése történeti folytonosságban fel volna tüntetve. A páratlan szép és nagyértékű gyűjtemények, melyek az egyes hivataloknál és ipar-telepeken őriztetnek, bár mily nagy anyagi vagy szellemi értéket képviselnek is, nem érvényesülnek annyira, mint érvényesülnének akkor, ha azok egy-egy láncszemét képeznék annak a történeti füzérnek, melyben különösen a fejlődés történetének szakadatlan folytonosságára fektettetnék a főszűly s ezért a mely történeti maradványt eredetiben megszerezni nem lehet, annak történeti adatok alapján készült korhű másolata állíttatnék a szemlélő elé. Ez által a múzeum egyesülete két czélt kíván szolgálni. Az egyik czél az, hogy e tudományágak története egy helyen, egységesen mutattassék be, a másik pedig, hogy az egyes vidéki múzeumok, illetve gyűjteményekben őrzött történeti kincsekre hivatkozás történeljék, hogy azokat megismerjék oly érdeklődők is, kiknek különben ezengyűjteményekről tudomásuk sem volna. A szaktudományok czéljának szolgálatán kívül azonban lesz e múzeum egyesületnek hazafias kötelesség su-

gallta fontos czélja, illetve feladata is. Egy oly nagy horderejű intézmény, mint egy rendszeres, modern történeti muzeum rendkívül nagy kulturális hatással van egész vidékre. Azok a helyiségek, melyeknek Vajdahunyad mintegy középpontja, mint Gyalár, Petrozsény, Nagyg, Brád, Körösbánya, Zalathna, Abrudbánya, stb. 2000 éves bányászati és kohászati multra tekintenek vissza, mind nemzetiségi vidékeken fekszenek, s így mindenkinek, ki hazafiai kötelességét teljesíteni akarja, oda kell igyekeznie, hogy ezen intézmény gyarapítását minden erejével előmozdítsa. A bányászat és kohászat körébe tartozók mindig büszkék voltak ama magasztos történeti tradícióikra, melyek a kultura fejlesztését, az önzetlen hazafiai kötelességtudás istápolásának tanuságai, s ez alapon reméljük, hogy ezen hazánkban eddigelé nem létező intézmény csakhamar létrejön a bányászat és kohászat tudományágainak és a magyar kultura dicsőségének hirdetésére. Ez uton is felkérjük mindazokat, kik e fontos intézmény érdekeit előmozdítani hajlandók, szíveskedjenek egy lev. lapon Bernolák Béla vasgyári hivatalnokot Vajdahunyadon értesíteni, hogy a muzeum-egyesületbe tagul belépni hajlandók. A tagsági díj évi 3 kor. lesz.

**Aranytolvajok.** Az állandó tolvajlások közül, melyek a Rudai 12 Apostol aranybányatársulat bányáiban napirenden vannak, jóval kiemelkedett az, melynek julius hó elején jöttek nyomára. Észreveték ugyanis, hogy a zuzóból zuzás után kihozott érczet valaki állandóan megdézsmálja, a lopás módjára és elkövetőire azonban hosszabb ideig nem sikerült rájönni. Végre nyomra akadtak. Rájöttek ugyanis arra, hogy a bánya munkásai közül többen a zuzó alatt levő kanálisba bujtak, hol közvetlen a kiválasztó gép alatt egy kürtöt ástak a lerakó lemezekig. Itt elhelyezkedve, a lopást kényelmesen vihették végbe, annyit vittek el a színaranyból, amennyit akartak. Amikor a lopás nyomára jöttek, nem kevesebb, mint 409 gramm aranyat találtak félrerakva, aminek czirka 1000 korona az értéke. Az igazgatóság öröket állított, akik azután rövidesen elcsípték Ádám Ilie bányamunkást és négy társát, amint a kanálisba akartak hatolni. A dévai kir. törvényszék julius hó 28-án ült törvényt a tolvajok felett és őket egyenként 6—6 havi börtönre ítélte. Az ítélet ellen az ügyész súlyosbításért, a vádlottak pedig enyhítésért felebbeztek. (Hunyadvármegye. 1908. 31. sz.)

**Raky Antal** vezérigazgató, a kit újabb időben igen sokan és nagyon igazságtalanul támadtak, Wienben telepedett le és működésének súlypontját Magyarországra és Ausztriába helyezte át. (Mont. Ztg. 1908. 15. sz.)

**Talajsülyedések a Szaarmedenczében.** A Szaar kerületi köszénbányák területén a talajsülyedések napirenden vannak. Nemrégiben Sulzbach környékén történtek nagyobb omlások; most Elversberg és Bildstock között nagy darabja az úttestnek szakadt be. (Ung. Mont. Industr. Ztg. 1908. 14. sz.)

## Munkásmozgalmak.

**Az 1908. évi május elsejei munkaszünetelések statisztikája.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter feldolgoztatta a folyó évi május hó elsejei munkaszünetelések statisztikáját. E munkálatai adatai szerint a jelzett napon a szűkebb értelemben vett Magyarországon területén 7513 bányamunkás szünetelt. Tehát az összes bányamunkásoknak 15 03%-a nem dolgozott. E munkabeszüntetések 6 bányavállalatot érintettek. A bányákban általában kevés helyen volt szünetelés, de 6 közül 4 bányában és 9513 közül 8490 bányamunkás a munkaadók akarata ellenére szünetelt. A szünetelés folytán az ipar és a bányászat a szünetelő munkások számával egyenlő, vagyis 159137 munkanapot veszített, a munkások pedig megközelítő pontossággal 638548 korona keresettől estek el. (Közgazdasági Értesítő. 1908. 31. sz.)

## Balesetek.

**Muszárin** az aranybányában, a múlt hét folyamán *közvetlenül* történt, a mely hat bányamunkást maga alá temetett. A mentéshez azonnal és teljes erővel hozzáláttak; öt munkást eszméletlen állapotban kimentettek; a hatodik bányász már meg volt halva, mikor a tördelék alól kiemelték, öt árvája siratja. (Nplpok. 1908. aug. 1.)

**Oláh-Meseritschben** nagy ijedelmet okozott, hogy az ottani szénbányatársulat egyik szénre kutató mélyfúrásából, a mely fölött 25 m. magas, vasszerkezetű fúrótorony áll s már tavasz óta üzemben van, néhány nap előtt egyszerre 10 m. magas tűzoszlop tört elő. A kitört láng. az uralkodó szél folytán a szomszédos üzemi épületeket is nagyben veszélyeztette. A tűz oka ismeretlen. A gáz, methánnak bizonyult. Az oltás és elgátolás munkálatai mindeztideig eredménytelenek voltak. (Mont. Ztg. 1908. 15. sz.)



## TARTALOMJEGYZÉK.

*A végrehajtási novella.* Irta Dr. Fehér Manó. — *A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez.* Irta Vörös József. — *Tudomány-Gyakorlat:* A Drägerlámpa. — A fának jelentősége és hasznosítása a bányamívelés körzetében. — *Szemle:* Bányamívelés. — Vaskohászat. — Gépezet. — Tekhnologia. — Közgazdaság. — *Hírek.* — *Munkásmozgalmak.* — *Balesetek.*

Lap zárása: 1908. aug. 6. d. u. 5 óra.

Kiadótulajdonos: LITSCHAUER LAJOS

# Közérdek.

⊙ A bányász- és kohász-altisztek alakulóban lévő ⊙  
 országos egyesületének ügyei  
 mint a  
**„Jó Szerencsét“**

I. évfolyamának

17. SZ.

külön melléklete.

A szerkesztésért felelős: MATEJKA GYULA k. bányaaltiszt.

## Visszaemlékezés.

Irta: Méga Samu.

Vidéki osztályom szivességének, jóakarátának, az összetartásnak és bizalomnak köszönhetem, hogy bizalmi férfi- és kiküldöttképpen jelenhettem meg Selmeczbányán a „Magyar Bányász és Kohász-Altisztek Országos Egyesülete“ alakuló közgyűlésén.

Minden baj nélkül érkeztem Selmeczbánya közelébe; itt azonban, vonatkésés folytán, — szerencsére többed magammal — lemaradtam.

Külön jelvényünk nem volt! De azért hamarosan felismertük összetartozásunkat! Hogy is ne! Bányászok voltunk mind és a bányászt, mert foglalkozása komolyságra tanítja, komolysága révén, bárhol fel lehet ismerni.

Sok huza-vona nélkül csakhamar asztaltársakká, majd utazó-társakká, nem — testvérekké lettünk, kiket közös cél felé vezérel a közös vágyakozás. Célunk közös, szándékunk egyező volt s ezt hamarosan észrevettük. Ez különben sem volt nehéz, mert a »Jó Szerencsét« szíves előzékenysége jól előre gondoskodott arról, hogy egymást megértsük és egyetértve törekedjünk közös célunk felé.

Végre megérkeztünk Selmeczbányára, Magyarország bányászata ezen búcsújáró helyére, ezen Mekkájába. A kis bányavasútról sok regét hallottunk s habár nem hittük el, hogy a pályavonal nehézségeit akárhányszor nem képes leküzdeni, mégis örültünk, mikor a túlsufolt kocsikból, végre kiszálhattunk.

Mint a bányamiveletek földalatti vágatai ide s oda kanyarognak, úgy kanyarodik ezen vasútvonal is a hegyek és dombok köré, mintha azokat helyükön megtartani kívánná. A hegyi patakocska valósággal büjösdi játszik velünk s egyszer felénk, másszor tőlünk csergedezik. Pontosan beérkeztünk a magyar bányászat hajdani metropolisába, a hol az állomás épülete előtt selmeczbányai kartársaink küldöttsége magyarosan, bányászos szivességgel, fogadott.

Junius 28-án délután 5 órakor a selmeczbányai kir. bányaiskola nagytermében volt a gyülekezés, ahol a távoli Erdély és a bérczes Szepesség bányász-kohász-bajtársai, Magyarország bányászatának szíve tájékan lakó szaktársaikkal kezét fogtak, hogy szerény és csendes munkálkodásukról életjelt adjanak, s bizosságot tegyenek arról, hogy erejükhöz és hatáskörükhöz mérten mindig és mindenhol, hazájuk, a kincses Magyarország bányászatának fejlesztésére és felvirágoztatására törekszenek és kilépve a visszavonultság homályából megmutassák, hogy van Magyarországon egy bányászgárda, mely nehéz, felelősségterhes és veszedelmes kötelessége teljesítésében, szakja iránti lelkesedésének, hazája iránti szeretetének és mindkettőhöz való tántoríthatatlan hűségének mindenkor kész örömet és önzetlenül tanúságjelét adja.

Nefelegtsekkel lehet Magyarország bányász- és kohász altisztjeit összehasonlítani, melyek a bányászhelyek rejtett sziklahasadékai között látatlanul virágzanak és észrevétlenül elhervadnak.

Férfiak éltek és elhaltak, anélkül, hogy működésük helyét a legszerényebb emléktábla is jelezné, s sokan vannak széles a hazában, kik a bányász-kohász-altiszt létezését nem is sejtik s élete küzdelmes lefolyásáról még tudomással sem birnak.

Ilyenek és hasonlók voltak bánatos gondolataim akkor, mikor Selmeczbányára indultam, hogy egyesületünk alakuló közgyűlésén részt vegyek.

Hogy bányászemberek között a tanácskozás békességes lefolyását mi sem zavarhatja, természetes dolog, az ifjabb nemzedék enged az idősebb kartárs jóakarató tanácsának, — az öregek pedig a fiatalos erő hevesebb kitöréseit nem veszik zokon.

Bányászokkal együtt kell élni, hogy lelkületüket ismerjük. A bányászok akaratos, minden akadályt letipró, határtalanul merész lelkek ott, hol a napsugár éltető melege nem engesztí fel ridegségüket, — de gyermekded kedélyességgel megáldott, engedékeny természetűek a társaságban. Innen van, hogy tanácskozásainkat ezúttal is, a legszebb és legbarátságosabb egyetértés jellemezte.

A vidékek egyes kiküldöttjei, kik kezdetben ugrásra kész, vadon támadó párduczoknak látszottak, a kollegiális előzékenység, az ellentállhatatlan kedvesség annyi tanúságjele láttára, harczias kedvüket elfeledték és előzékenységben túltettek a legbékesebb szándékú kartársakon. Meglátszott a gyülekezeten, hogy egy szándék vezérli az összességet, hogy mindannyian kezét fogva egy cél felé, arra törekszenek, hogy a magyar bányász- és kohász altisztek addig ismeretlenként elfelejtett testületét, — a tespedés homályából kiragadni és a hazai bányászat és a magyar kohászat felvirágozásáért küzdő harczosok sorában, az őt megillető helyre állítani kell.

(Folytatjuk.)